

LIBERETA'

FURLANIJA - JULIJSKA KRAJINA

Dodatek k časopisu Sindikata Italijanskih Upokoencev Spi-Cgil Fjk v slovenščini

spi.cgilfvg.it

Edizione in sloveno di Liberetà Fvg Anno 25 - Numero 2 - Dicembre 2020 - Reg. Tribunale di Trieste N. 934 del 21/5/96 - Direttore responsabile Antonello Rodio - Stampa: Cronaca Fvg

NAPOVEDANA POLOMIJA

**Tako Italija kot tudi Dežela FJK
nista bili pripravljene na drugi val
pandemije. Poiskali smo razloge napak.**

Na 2. in 3. strani

Spi Cgil za FJK je tudi na Facebooku

Danes je premikanje omejeno in težje je stopiti do sindikalnega sedeža. Da bi ostal blizu svojim članom tudi v najhujših fazah teh izrednih razmer, kakršne doživljamo danes, se je sindikat Spi Cgil za Furlanijo - Julijsko krajino odločil, da okrepi svoje spletne komunikacijske kanale. Od letos je naš sindikat ob spletni strani (ter seveda ob tem časopisu, ki je na voljo tudi na spletu) poskrbel še za Facebook stran (www.facebook.com/SpiCgilFriuliVeneziaGiulia), v prepričanju namreč, da predstavljajo družbena omrežja sodobno orodje za medsebojno komunikacijo, ki se ji ni mogoče odpovedati, in je vse bolj razširjeno tudi med osebami tretjega starostnega obdobja.

Pozabljeno zdravstvo, FJK zahteva odgovore

piše Roberto Treu
(generalni sekretar Spi Cgil FJK)

Najprej velja odpraviti lažno resnico: zdravstvo v Deželi FJK ne sodi med tista področja, ki so se znala ustrezno soočiti s pandemijo. O tem namreč pričajo številke okužb in žrtev, zlasti v domovih za starejše občane, nezadosten način sledenja okužbam in izvajanja brisov, pa tudi številni okuženi, ki so ostali brez vsakršne pomoči in včasih tudi brez informacij.

Zavedamo se, da se bomo morali s covidom-19 še vsaj nekaj mesecev soočiti, zato potrebujemo ukrepe, ki bodo končno spodbudili strukturno okrepitev javnih socialnih in zdravstvenih storitev. Znaki, ki jih prejemo s strani dežele, pa gredo čisto v nasprotno smer. To potrjuje zlasti odločitev, da se zaposlovanje v zdravstvenem sektorju preloži, da se raje sklepajo delovna razmerja za določen čas oziroma sodelovanja, namesto da bi se prednost dalo sklepanju pogodb za nedoločen čas in pove-

čanju delovne sile.

Sicer je dovolj, da se ozremo na pomanjkanje vsakršnih ukrepov na krajevnem zdravstvenem področju, na nično povezovanje zdravstvenih in socialnih storitev, na nezadostne ukrepe za zaščito najranljivejših, tudi s strani krajevnih oblasti. Videli smo deželnega predsednika Fedrigo in več županov, kako so na ulici zahtevali ponovno odprtje barov in restavracij, ne da bi se zavedali, da je v tem trenutku daleč najpomembnejše zaščititi zdravje državljanov in se izogniti množičnemu zbiranju ljudi. Nismo jih pa videli na naših srečanjih, kjer smo zahtevali zaposlitev novih zdravstvenih tehnikov - herojev v bolnišnicah in domovih za starejše občane. Ravno v slednjih so dopustili, da gostje s pozitivnim brisom na covid-19 okužijo še ostale starejše oskrbovance in drugo osebje, namesto da bi jih premestili v posebne, ločene prostore, kot to zahtevajo nacionalne direktive.

Odbornik za zdravje je (z veliko zamudo) pristal na soočenje s sindikatom. Soočanje pa naj ne bo usluga, pač pa institucionalna in demokratična dolžnost. Odbornik naj ponudi ustrezne odgovorne na naše predloge in kritike, katerih edini namen je zaščititi pogoje delavcev in državljanov, ki jih zastopamo. Naj se Riccardi izrazi o vsebinah in naj nas ne obtožuje, da zavzemamo politična stališča: gre za nerodne obtožbe, ki skrivajo pomanjkanje odgovorov.

Mi bomo po tej poti nadaljevali in pripravljene smo na nove izzive za mobilizacijo na strani delavcev zaposlenih v zdravstvu in socialni ter vseh tistih, ki si tako kot mi prizadevajo za okrepitev javnega zdravstva. Temu zdravstvenemu izzivu bomo namreč kljubovali samo, če bomo ojačili javni in univerzalni zdravstveni sistem, če bomo vlagali v inovacijo, kakršna je telemedicina, v storitve za ljudi in ne v vrednotnice ali družinske

datke, ki nam jih ponujajo kot domnevno svobodo izbiranja, in katerih edini konkreten učinek bi bil ošibitev javnega v korist zasebnikov. Za nami je grozno leto 2020 in čaka nas novo leto polno težav. Tudi za sindikat upokoencev, ki se je skušal reorganizirati in svoje politiko in strukture prilagoditi razmeram, ki jim ni para. Če smo še vedno ponosno v igri, saj imamo v deželi na desetine sedežev, je to po zaslugi pameti, dela in veliko- dušne vneme številnih operaterjev in aktivistov, ki so hrbtenica našega sindikata.

Covida-19 se še nismo rešili, v bitki z njim smo izgubili družinske člane in prijatelje, tovarišice in tovariše, vendar smo preživeli in borbeni smo bolj kot kdajkoli prej. Zahtevali bomo vlaganje v nov zagon in delo, v welfare, v zaščito starejših in ne samostojnih. Sredstva so na voljo, Sklad za oživitve gospodarstva (Recovery fund) in Evropski mehanizem za

stabilizacijo (MES) sta priložnosti, ki ju ne gre zamuditi, konkreten znak s strani Evrope, ki je kot kaže razumela, da more spremeniti svoj korak. Sicer pa je tudi pri nas treba uveljaviti nove politike, ki bi zmanjšale neenakosti, prekarnost in socialne krivice. To zahtevajo mladi, ki jih je nova kriza močno prizadela. To zahteva naša generacija, ki je po sledeh partizanskih bojev veliko prispevala k temu, da je Italija postala ena najmočnejših gospodarskih sil na svetu, in seveda k osvajanju vrednosti in osnovnih pravic – od javnega zdravstva do pokojnin, od delavskega statuta do temeljnih pravic kot sta ločitev, katere obhajamo letos 50-letnico, ali splav. Dosežke pa je treba ščititi in demokracija se ne sme naslanjati na preteklost, ne da bi gledala v prihodnost, se pravi stremela za novimi cilji in novimi bitkami. In sindikat upokoencev SPI je še vedno tu, pripravljen narediti svoje.

Virus je prizadel več kot 60 odstotkov domov za starejše občane – 106 od skupnih 170, okuženih pa je skoraj 2 tisoč oseb – tako oskrbovancev kot osebja. To je slika stanja okužb v domovih za starejše občane (danes so podatki med drugim že zastareli), ki jo je samo konec novembra ponudil deželni odbornik za zdravje Riccardo Riccardi. To je daleč najšibkejšo področje, ki je klonilo tudi pred novim, drugim valom, in je najbrž glede okužb preseglo že tako grozljive rezultate prvega vala. Najverjetneje bo tudi število žrtev višje kot kažejo splošni deželni podatki, kljub pomanjkljivim specifičnim podatkom (zmanjkali so tisti glede smrti po domovih za starejše, ki jih ne javijo ...), saj je že na koncu novembra število žrtev drugega vala daleč preseglo žrtve lanske pomladi.

»Zdi se, kakor da nas prvi val ničesar ne bi naučil, saj se ponavljajo iste napake, ki bi jih lahko oz. bi jih bilo treba odpraviti poleti. To ni posledica cinične in goljufive usode, temveč znak nesposobnosti upravljanja tega izrednega dogajanja, in posledice so vsem v deželi na dlani glede na število okuženih in žrtev.« To je oster odziv deželnega sekretarja Sindikata upokojencev Italije Cgil Roberta Treua na številke, s katerimi je postregel Riccardi. Številke, ki samo potrjujejo, kako so bile utemeljene kritike, ki so jih večkrat izrekli sindikati in operaterji, ko so že od lanskega poletja pozivali k ukrepanju, da se ne bi ponovno znašli nepripravljeni na izredne razmere.

Domovi za starejše osebe, zgodba o napovedanem polomu

Tragična ponovitev napak lanske pomladi; virus se je spet prikradel vanje in povzročila več okužb in najbrž tudi več žrtev kot v prvem valu

»Zdi se mi res neverjetno, da glede na dramatične spomladanske razmere v številnih ustanovah, odgovorni niso izkoristili polnega odmora za analizo rešitev, ki bi kljubovale razmeram – od določanja ustreznih objektov za izolacijo, do okrepitve pomožnega osebja, ki pomaga okuženim osebam v izolaciji na domu oz. rezidenčnih strukturah. Nobene sledi ni bilo o strateškem načrtu, ki je seveda prednostnega pomena, za krepitev krajevnega zdravstva z uporabo patronažnih medicinskih sester in negovalk, za ustanovitev in krepitev centrov za primarno oskrbo in dnevnih centrov, za ustanovitev t.i. mikro področij, za eksperimentiranje novih oblik

solidarnega sobivanja in druge inovativne pristope kot je telemedicina, ki bi bili bistveni za zmanjšanje pritiska na bolnišnice v koronaobdobju in v običajnih situacijah,« je ugotavljal Treu. To so dejstva, ki so spodbudila širjenje okužbe, ki je konec novembra prizadela 14 odstotkov oskrbovancev (1334 pozitivnih na 9745 zasedenih mest, 1 na 7) in več kot 20 odstotkov osebja (569 pozitivnih na 2600 zaposlenih, več kot 1 na 5). Nepojmljivi odstotki glede na prvi val, ki bodo še rasli, saj gre v tem primeru za številke, ki so omejene na 24. november. Prav tako je zaskrbljujoče, ugotavlja Treu, da so se ob takem polomu in pomanjkljivih

strukturnih zmogljivostih zlasti na julijskem območju, na odbornikovi mizi pojavile prošnje za dodatnih 1080 mest s strani

zasebnikov, kar bi skupne deželne zmogljivosti dvignilo na 12 tisoč mest. Naložbe v krajevne storitve pa medtem mirujejo.

DEŽELNI FINANČNI ZAKON

Sredstva za oskrbo na domu: preveč plah preobrat, potrebujemo sistemizirani načrt

Uporabiti je treba del sredstev, ki so vezana na zdravstveni sklad in so namenjena podpori ne-samozadostnim osebam v domovih za dolgotrajno oskrbo, in individualnim projektom oskrbe na domu, ki jih določajo zdravstveni in socialni sistemi. To je medel znak, ki v nasprotju s trendom sicer kaže na krepitev oskrbe na domu in izhaja iz amandmaja k predlogu spremembe zakona o deželnem proračunu za leto 2021, ki ga je predstavil odbornik za zdravje Riccardo Riccardi. Sredstva, če bodo seveda odobrena, bodo namenjena podpori novim storitvam oskrbe na domu, ki jih predvidevajo individualni projekti, ki se bodo izvajali glede na sklepe deželnega odbora. Del sredstev, namenjenih za zdravstveno varstvo v domovih za starejše občane in za znižanje oskrbnin, bi se lahko uporabilo tudi v okviru oskrbe na domu: gre torej za preobrat, ki pa ga ne spremlja nek projekt za izboljšanje krajevnih javnih storitev, kar bi bilo daleč prednostna naloga. Dejansko se to zdi nekakšna alternativa tej poti.

Kateri je pravi izziv? Razvoj oskrbe na domu

Število dovoljenih mest pa narašča in se bliža pragu 11 tisoč

Ostati na svojem domu oziroma v domačem okolju z ustrezno pomočjo in servisno podporo, ne nujno neprekinjeno, ali se zapreti v dom za starejše občane? Ko bi starejše osebe lahko izbirale na tej podlagi, seveda ne bi bilo dvoma, da bi se velika večina opredelila za prvo možnost. Tako bi namreč bilo v normalnih časih, kaj šele pod Damoklejevim mečem pandemije, ki se je kot plaz usula na domove starejših občanov. Vendar ostaja oskrba na domu šibek člen našega socialnega in zdravstvenega sistema, pa čeprav lahko naša dežela računa na višjo porabo za socialno skrbstvo od državnega povprečja.

SPREMENIMO MODEL. Zagotoviti starejšim osebam svobodo izbire je utopija ali dosegljiv cilj? Nobena utopija: sredstva, ki so uporabljena v sistemu, kažejo, da bi lahko bila alternativa mogoča pa ne le na družbenem, pač pa celo na gospodarskem

področju. Začnimo na primer pri številu ležišč. Trenutno je pooblaščenih – glede na to, da jih je Dežela pod pritiskom skupin, ki delujejo v tem sektorju, pred kratkim odobrila dodatnih 500 in to zasebnih – 10.930 ležišč, lahko pa bi njihovo število dvignili do 11.200 (zasebne zahteve napovedujejo dodatnih 1080 mest v novih strukturah in povečanih oddelkih, kot je pred kratkim sporočil sam Riccardi). Zasedenih ležišč je 9730, od tega jih ima le 7885 sklenjene konvencije z zdravstvenimi podjetji, kar pomeni, da skoraj 2 tisoč gostov

trenutno plačuje polno oskrbnino, ne da bi koristilo dnevnih 18 evrov, ki jih krije Dežela. S popolnim številom ležišč bo 3300 oskrbovancev plačevalo polno oskrbnino.

PRIKAZEN VAVČERJEV. Med 54 milijoni evrov, ki so namenjeni znižanju oskrbnin, in 33 milijoni evrov za stroške zdravstva, je Dežela na krožniku skupno ponudila 87 milijonov evrov in zdi se zelo težko najti še dodatna sredstva, zlasti v obdobju covid-19, za financiranje novih konvencij ob današnjih 8 tisočih. Po drugi strani pa kaže, da obstajajo neke rezerve, kot izhaja iz postopka deželnega proračuna za leto 2021, za povečanje sredstev za zmanjšanje oskrbnin in tudi za dodelitev dela celotnih sredstev (oskrbnina in zdravstvena kvota) za preizkuse na področju oskrbe na domu. Vendar še vedno vztrajamo pri bolj ali manj latentnem cilju, da bi

nadomestili sedanji sistem, ki temelji na konvencijah z vavčerji, ki jih gre porabiti v domovih za starejše osebe s konvencijo ali brez nje. Medtem je stanje, kljub tisočim ležiščem na voljo na deželnem ozemlju, ponekod kritično, saj se čakalni seznami daljšajo in pojavljajo se nove zahteve po dovoljenjih: na odbornikovi mizi jih je 13 – 8 novih struktur in 5 širitev oddelkov, za skupnih 1080 ležišč. Vsa so zasebna, ko pa bi bilo koristno spodbujati druženje in krepiti vlogo javnih domov za starejše.

JAVNO IN ZASEBNO. Zasebno je po oceni marsikoga bolj učinkovito. Kliše, ki ga – ob strašnih primerih slabega upravljanja ali prevar, v katere so bile vpletene velike zasebne realnosti – izpodriva več primerov dobro vodenih javnih struktur. Jasno je, da se v zasebnem sektorju del oskrbnine spremeni v dobiček za delničarje prej kot v naložbo v izboljšanje storitev

za starejše goste. Med drugim je treba upoštevati, da so oskrbnine v zasebnih strukturah praviloma višje, kar potrjuje tudi sama Dežela, da ne govorimo o številnih strukturah, ki še vedno ne ustrezajo pogojem za sklepanje konvencij, in o pomanjkanju učinkovitega javnega nadzora, kar seveda spodbuja zgoraj omenjene sodne primere. Na zatožni klopi je tudi kakovost osnovne zdravstvene oskrbe, ki je danes zagotovljena starejšim in je pogosto vprašljiva, saj ne jamči redne prisotnosti zdravnikov v domovih za starejše. Katera bi bila torej možna rešitev? Predlog Dežele, da bi se v vsaki ustanovi imenovalo zdravstvenega direktorja, ni napačen, mora pa biti točno določena njegova vloga nadomestnika splošnega zdravnika, da se izognemo dvojnemu in dodatnim stroškom za zdravstvo, ki bi se dodali k oskrbninam.

Furlanija-Julijska krajina je v drugem valu na kolenih

Napake in podcenjevanja so pripeljali italijanski sistem do skorajšnjega propada. Rdeči alarm v deželi, več je žrtev kot spomladi in trikrat več hospitalizacij

Virus je oslabel. Žrtev ne bo več. Pandemija je za nami. Koliko takih stavkov smo že slišali lansko poletje. Ponavljali so jih ljudje na ulici, pa tudi virologi, zdravniki in bolj ali manj ugledni znanstveniki. K sreči je bil kdo previden, zlasti na državni ravni, in je vztrajal pri odločitvi, da ne bomo preklicali izrednega stanja. Žal pa ni bilo dovolj – kljub spoštovanju pravil in preventivnih ukrepov, nismo se izognili upadu pozornosti. Pa tudi izredno stanje, ki ga niso preklicali, ni spodbudilo k ukrepanju, h koriščenju pavze za umirjanje živcev in zapolnjevanje vrzeli, ki jih je razkril prvi val – da bi razpisali natečaje za zaposlovanje v bolnišnicah in na področju oskrbe; poiskali strukture za izolacijo pozitivnih oseb, da bi se na tak način izognili širjenju okužb v domovih za starejše občane in domovih za dolgotrajno oskrbo (RSA); okrepili krajevne storitve in preventivne oddelke tudi v primeru povečanega števila brisov in posledične okrepite dejavnosti za sledenje primerom. **CUNAMI.** Od tega ni bilo narejenega malo ali nič in rezultati so vsem na dlani. Virus, ki je avgusta pokazal povsem podcenjevanje znake okrevanja, se je septembra ponovno zagnal in se oktobra eksponentno razširil in svojo rast nadaljeval še ves november, preden je pokazal znake upočasnitve. Val je bil pravzaprav bolj podoben cunamiju, število primerov okužb se je povzpelo nad 1,5 milijona, medtem ko jih je bilo v prvem valu 250 tisoč, pa ne samo zaradi izrazitega povečanja brisov (med avgustom in novembrom so jih opravili 8 milijonov, se pravi 2 milijona na mesec, medtem ko so jih od konca februarja do konca julija odvzeli 7 milijonov). Tudi stopnja pozitivnosti (tj. stopnja pozitivnih brisov glede na vse odvzete) se je postopoma dvigala in dosegla številke prvega vala. Posledice za bolnišnice so bile celo večje, saj smo zabeležili več kot 34 tisoč hospitalizacij v primerjavi z 28 tisoč hospitalizacijami lanske pomladi, podoben pa je tudi odziv na intenzivni negi, kjer smo prešteli več kot 3800 hospitalizacij, kar je le 200 manj od vrhunca prvega vala. Samo število smrtnih žrtev ni doseglo tragičnih marčevskih

Evropa proti virusu: Slovenija in Avstrija sta se odločili za zaporo, medtem ko smo se tu prepirali zaradi barv

V istih dneh, ko je Furlanija - Julijska krajina dvigala glas proti oranžni coni s predsednikom dežele in številnimi župani na trgu, ki so vabili na protest proti vladi, so se naši avstrijski in slovenski sosedje odločili za trdo zaporo, saj so se očitno zavedali, koliko tvegajo. Zavest, ki bi morala preseči strankarsko logiko. Kot se je zgodilo v Tolmeču, kjer je župan Francesco Brollo potrdil, da je pripravljen sprejeti morebitno umestitev svoje občine med rdeče cone, če bi se za to odločila dežela, ne da bi pri tem povzročil kakršnih koli konfliktov. Izbire Slovenije in zlasti Avstrije, ki se je odločila za tri tedne popolne zapore, bi zadostovale, saj bi jasno pokazale, da rdeče, oranžne in druge omejitve niso muha tistih, ki vladajo. In da so vse države prisiljene nekaj žrtvovati v škodo

gospodarstva, zaposlovanja in družbe, da bi le zaščitile najpomembnejše – zdravje in življenje svojih državljanov, in da bi prebudile zavedanje, da je zmaga v bitki proti epidemiji odločilna tudi za usodo slednje. Prav gotovo so vladne ukrepe zaznamovale tudi napake, neodločnosti, podcenjevanja in zamude. Virus pa ne bomo iztrebili s spodbujanjem družbenega soočanja in protestov in niti ne z zasledovanjem koncepta svobode, ki se ga oklepajo tisti, ki virus zanikajo. Morda ne bi bilo napak, ko bi se zgledovali po nemškem modelu, ki se tudi v drugem valu kaže kot najučinkovitejši po zaslugi močnega in dobro zakoreninjenega sistema javnega zdravstva ter veliko bolj odgovornega sodelovanja med osrednjo državo in lokalnimi vladami.

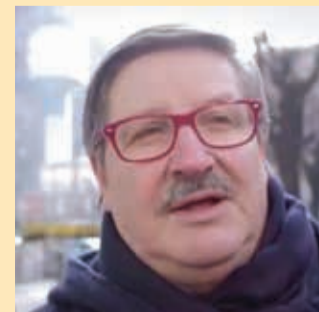
in aprilskih števil. Koronavirus – pa naj molči, kdor je mislil, da je mimo – je doslej zahteval dodatnih 20 tisoč smrtnih žrtev, ki jih gre prešteti 35 tisočim iz obdobja januar – julij. **TUKAJ FURLANIJA-JULIJSKA KRAJINA.** Kar zaznamuje drugi val je zlasti širjenje virusa po državnem ozemlju. Medtem ko je spomladi južna Italija val prebrodila skorajda nepoškodovana, je pandemija jeseni prizadela celotno Italijo, vključno z južnimi deželami in njihovimi zelo šibkimi zdravstvenimi sistemi. Od tod torej strah pred popolnim propadom sistema in posledična delitev državnega

ozemlja po območjih, z manjšimi in milejšimi variantami spomladanske zapore. Med najbolj izpostavljenimi deželami je naša, kjer so posledice drugega vala daleč presegle tiste iz prvega: več je smrtnih primerov (presegli smo že število 800, po prvem valu jih je bilo 345), okužb je 25 tisoč več, skoraj 600 hospitalizacij so v bolnišnicah zabeležili zaradi virusa covid-19, trikrat več kot v začetku aprila. Samo intenzivne terapije niso dosegle (a le za malo) najvišje vrednosti prvega vala.

PRIHODNOST. Za temi številkami, kot smo že zgoraj omenili, se skriva tudi odgovornost tistih, ki so položaj podcenjevali oziroma dogajanje minimizirali ter zamujali s sprejemanjem ukrepov. Pa ne samo. Prav gotovo je svoje odigrala neodgovornost tistih, ki virus zanikajo, ki podpirajo proteste, ščuvajo obup, ekonomsko in socialno nelagodje, ki ga virus vsak dan povzroča in krepi – slednji prizadene transversalno zaposlene in samostojne delavce, brezposelne in upokojence, ki skrbijo za domačo bilanco in reševanje stiske svojih otrok in vnukov, svet sive ekonomije in negotove zaposlitve. Razmere ostajajo potencialno eksplozivne in edina možna alternativa je popolna sprememba poti, ki bi vodila politiko v strukturne naložbe na področju zdravja in teritorialne blaginje, saj lahko edino to zagotovi učinkovitejši odziv na izredne razmere in pospeši povratek v normalnost gospodarstva, dela in vsakdanjega življenja, ki ga še nikoli nismo tako pogrešali kot letos.

Zapiranje starejših? Ne hvala

»Odkrito povedano, se mi to zdi neumno. Nujne omejitve gibanja najbolj ogroženih kategorij – ideja, primere lahko rešimo samo z zaposlovanjem zdravnikov in zdravstvenih tehnikov. In s premikanjem po ozemlju.« Generalni sekretar Spi-Cgil Ivan Pedretti (na fotografiji) je v intervjuju za dnevnik Manifesto tako ocenil hipotezo "apartheida" starejših, ki so jo mnogi spodbujali, med temi celo ekonomisti Carlo Favero, Andrea Ichino in Aldo Rustichini, ki so v njej videli strategijo za boj proti posledicam virusa, ki bi imela najmanjši vpliv na gospodarske dejavnosti. Nobena zapora, rdeča cona in splošno zapiranje, pač pa ciljno usmerjene

ki jo SPI brez oklevanja zavrača. »Kdor tako misli, se ne zaveda, da govorimo o milijonih ljudi. Pandemija je že najbolj prizadela starejše: ljudi torej, ki so vključeni v zelo dolge zdravstvene čakalne liste zaradi patologij in med temi se mnogi ne zdravijo več, ravno ker jih je strah okužb. To je prava katastrofa – da smo velik del našega ozemlja, zlasti v Lombardiji, prepustili zasebnemu zdravstvu. Ekonomisti, ki so predstavili ta predlog, razmišljajo, ne da bi upoštevali resničnosti in vsakdana milijonov ljudi.«

piše Riccardo De Toma

»Da bi bili starejši zaprti v hiši? Nikakor ne bi bilo pošteno, pa tudi učinkovito ne: tega prekletega virusa se ne nalezemo med hojo ali nakupovanjem. Okužba vstopi v naš dom tudi po zaslugi neodgovornega obnašanja, ki smo mu bili priča poleti. Predvsem s strani mladih, a ne samo njih«. Bruno Pizzul, eden daleč najbolj karizmatičnih likov italijanskega športnega novinarstva, se nikakor ne strinja s tistimi, ki predlagajo, da bi se pred okužbami s covidom-19 branili z omejitvami glede na starostne skupine. Ne gre za "korporativno" obrambo starejših, ampak predvsem za odgovor na dvomljivo učinkovitost kakršnih koli omejitev za starejše osebe. Čeprav je Pizzul v elementu, tudi če ne govorimo o športu, se z veseljem loteva našega intervjuja z nogometnim pristopom. Saj je to najboljši način, s katerim bi razbili led z osebo, ki je bila skoraj dvajset let najpomembnejši glas italijanskega nogometa.

Gospod Pizzul, priznajte nam. Ali je ljubitelju nogometa, kakršen ste vi, težko prebaviti tekme za zaprtimi vrati?

»K sreči omejitev osebno ne vpliva name, saj sem zdaj le televizijski športnik, vendar prazni stadioni nogometu jemljejo poglobitveno komponento.«

Torej bi bilo bolje, ko bi vse prekinili?

»Ne, nadaljevanje je najmanjše zlo, vendar je treba pozorno spoštovati postopke. Na tak način se bomo izognili propadu sistema oziroma vsaj propadu številnih društev.

INTERVJU. Veliki furlanski televizijski komentator pripoveduje o svojem (težkem) sobivanju z virusom. »Odgovorni smo, povsem zaman in nepravilno je omejevati naše možnosti premikanja.«
Nogomet za zaprtimi vrati: »Žalostno je, vendar je to najmanjše zlo«

■ LETNIK 1938. Bruno Pizzul, 82-letnik in dedek enajstim vnukom, glas italijanskega nogometa od 1986 do 2002

Starejši ljudje zaprti v hiši: nono Pizzul se ne strinja

Objemi? Lahko ponudijo negativen vtis in res bi se bilo treba nekoliko zadržati, vendar ima nogomet določene rituale, katerim verjamem se ni mogoče odpovedati, poleg prisotnosti občinstva. Bolje bi bilo, ko ne bi več igrali.«

Vendar pa so tudi taki, ki so se morali popolnoma ustaviti ...

»Da, za mladinsko in amatersko športno gibanje je ta ukrep boleča rana, ena izmed mnogih v tem zelo težkem trenutku. Izbira pa je bila obvezna.«

Zadnja fronta, ki se virusu upira, je šolstvo, čeprav ne povsod in tudi ne vse stopnje. Kako to doživljajo vaši vnuki?

»Enajst jih imam in stari so med 10 in 26 let, tako da imam zelo velik in raznolik vzorec. Ker vsi živijo v Milanu, torej v rdeči coni že dejansko ves november, jim je bilo težje. Ne glede na barvo različnih

dežel, je učenje na daljavo sredstvo, ki žal ne more nadomestiti temeljne komponente – socializacije. Upam, da se bomo lahko kmalu vrnili v normalnost vključno z višješolci, pa da bi poiskali več rešitev, ki bi omejile vpliv na javni prevoz, zlasti v velikih mestih, vendar brez vztrajanja pri taki rešitvi, ki ni škodljiva le z družbenega vidika, ampak tudi s kulturnega vidika in kakovosti poučevanja.«

Omejeno druženje zadeva tudi starejše. Pa ne le tiste, ki so v domovih za starejše, ampak tudi tiste, ki živijo v družini: vsi so bili prisiljeni zmanjšati ali ukiniti stike z družino in prijatelji. In so tudi taki, ki predlagajo še bolj drastične rešitve, ki ciljno omejujejo starejše ...

»Težava je v tem, da okužba prihaja v domove, tudi zato, ker se je veliko – zlasti mladih – težko prilagodilo

nadzoru in pravilom. Senzacionalni primeri združevanja, ki smo jih videli zlasti poleti, so prispevali k sedanjemu stanju. Tudi zato sem povsem proti ideji tistih, ki nas želijo držati zaprte doma: ne samo, da ne bi bilo pošteno, ampak bilo bi tudi malo koristno, saj se morajo starejši gibati in mislim, da s sprehodom ali nakupovanjem ne tvegajo veliko, seveda ob spoštovanju vseh priporočil in previdnosti.«

Ali mi dovolite manjšo provokacijo?

»Prosim.«

Po spletu kroži šala: glede na to, da je virusu uspelo s trojnimi čudežem zapreti stadione, gostilne in tašče držati daleč stran od doma, obstaja namreč sum, da stoji za okužbo ženska roka ...

»Šale in tašče na stran: o nogometu sva že govorila, zaprte gostilne so še ena temeljna sestavina naše

družbenosti, ki je zmanjkala, zlasti v taki realnosti, imenujmo jo – po človeškem merilu, kot je furlanska. Ni zmanjkal le tajūt, ampak tudi klepet o športu ali politiki in seveda kvartanje. To so osnovne sestavine našega življenjskega sloga in verjeme človeku, ki je zapustil mesto, ki ga je imel zelo rad – Milan in kjer je bil daleč otrokom in vnukom, da bi se vrnil k svojim koreninam.«

Tvegamo sicer, da svojih dragih ne bomo videli niti za božič ...

»Na žalost je tako, vendar se mi zdi polemika glede tega nadrealistična. Zavedati se moramo, da bi bilo prostoto premikanje zelo tvegano, tudi če razumem izjemne težave trgovskega sektorja, gostinstva in turizma, ki potrebujejo kisik. To moramo pač prebroditi in še nekaj bom povedal: sam nisem še nikoli zamudil božične maše in mislim, da bi bilo primerno, ko je letos ne bi bilo.«

Zaščitne maske in razdalja so temeljnega pomena, vendar je prvi protistrup za epidemijo pravilen načina življenja, usmerjen v aktivno staranje

Virusa ni mogoče premagati z naslanjača

Bi klavzura res lahko zaščitila starejše pred napadom virusa? Ne, to ni pravi način, pa ne le zato, ker bi bilo nesprejemljivo ljudi diskriminirati na podlagi starosti. Razlogi so tudi znanstvene in zdravstvene narave. Tudi v koronaobdobju ne gre pozabiti na aktivno staranje.

Če je treba po eni strani previdno in odgovorno ravnati, da zaščitimo sebe in ostale – omejiti nepotrebne premike, zlasti v kraje, kjer se zbira veliko ljudi, uporabljati zaščitne maske in druge pripomočke tudi v odnosih s prijatelji in sorodniki, izogibati se (žal) poljubom in objemom – po drugi strani pa ne smejo biti izredne zdravstvene razmere, ki jih doživljamo, alibi za mirovanje, za prisilno izolacijo in za opustitev običajnega življenja, ki temelji na odnosih. Življenjski slog, ki ga zaznamuje aktivno staranje z redno telesno in duševno vajo, je ravno nasprotno pomembno orožje za ohranjanje našega fizičnega in duševnega zdravja tudi v izrednih zdravstvenih razmerah, kakršne doživljamo. Skratka – zgrešeno je igrati v obrambi.

PRIMERNO STARJANJE. Iz tega

prepričanja izhaja čudovit projekt, ki ga je sprožil Oddelek za splošno psihologijo Univerze v Padovi v sodelovanju s študijskim centrom Alvis Cornaro, ki se na severovzhodu zavzema za aktivno staranje. Skupno sodelovanje med zdravniki, psihologi, ki se posvečajo staranju, strokovnjaki za prehrano in drugimi strokovnjaki je strnjeno v kratkem praktičnem priročniku z naslovom Dobro staranje je mogoče – Vademecum za aktivno staranje v času covid-19 (dostopen je na spletu, če vtipkate naslov), ki je poln pozitivnih sporočil in koristnih informacij ne le za dotične osebe, temveč tudi za institucije in tiste, ki se v politični in medijski razpravi bolj ali manj jasno ogrevajo za prisilno zapiranje starejših ljudi doma kot rešitev proti napredovanju virusa.

VADI SVOJ RAZUM. Dobre prakse pa niso omejene le na strategije proti koronavirusu. Daleč od tega. Prvi cilj, ki je vselej primeren pa ne le v izrednih razmerah, je odprava nekaterih napačnih in žal razširjenih predstav, kot je neizogibnost kognitivnega upada in nezmožnost

učenja v tako imenovani tretjem starostnem obdobju.

Možgani so plastični, kar pomeni, da se spreminjajo glede na izkušnje tudi pri staranju, in ne drži, da izgubljajo na tisoče nevronov. Od tod izhaja tudi prvo zlato pravilo: nikoli ni prepozno, da obogatite in okrepite svoj um ter svojim dnevnim navadam dodate nove ideje in dejavnosti, ki so različne od tistih, ki jih običajno počnete in ki vas lahko zdolgočasijo. Nikoli ni prepozno niti za novo branje, nove izzive kot so računalništvo ali reševanje ugank, vaje za spomin, ki ga je treba spodbujati, ne da bi se zatekali po pomoč v rokovnike ali v digitalni spomin. S tega vidika je tudi koristno se lotiti svojih manjših in večjih navad – vsak dan morda spremeniti pot do trgovine ali se preizkusiti v novih konjičkih in novih receptih.

POMEN ODNOSOV. Seveda je bistvena pomena ohranjanje družbene odnose in razvijati nove tudi znotraj društev, prostovoljnih organizacij, družbenih ali verskih skupnosti, kulturnih skupin in združenj. Povezovanje z drugimi spodbuja pogovor,

izmenjavo idej in informacij, razpravljanje, ohranjanje duha in telesa, še zlasti, če spodbujajo družbene, športne, kulturne dejavnosti in na tak način bogatijo kakovost življenja in prosti čas ter pomagajo pri premagovanju osamljenosti. Slednja je pogosto tudi sad samoizolacije, postopnega zapiranja vase in v lupino navad, kar je škodljivo za duh in telo.

TELESNA VADBA. Tudi za telo je treba skrbeti in ga trenirati, pa ne le z ohranjanjem samostojnosti v vsakdanjih opravilih, temveč tudi s sprehodi in preprostimi specifičnimi vajami, ki so primerne za vse, da se spodbuja cirkulacija, učinkovitost sklepov in mišično maso. Vaje (tudi le približno trideset minut na dan s sprehodom in drugimi aktivnostmi) prispevajo k naši moči in fizični vzdržljivosti, pomagajo odpravljati stres, krepijo našo notranjo umirjenost, samopodobo in izboljšujejo celo naš odnos s spanjem. Še en razlog, da zavrnemo povabilo, bolj ali manj prijazno, tistih, ki nas prosijo, da se proti virusu borimo od doma, z udobnih naslanjačev.